

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**De Ivstitia Et Ivre Libri Decem, Reuerendi P. F. Dominici
Soto, Segobiensis, Ord. Præd. Theologi præclariss.**

Soto, Domingo de

Venetiis, 1608

5 Ad soluendum canonice diuinum officiu[m], requiraturne attentio.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38878

fieri posset commode, si non prius nocturnum solueretur officium, nam ob causam aliquam ordinem antequere, nulla est culpa, vnde si illi qui nondum matutinas dixit causa incumbit celi brandi. quia vel prelati præceperit, vel aliquis elemosynam offert vt statim dicat. Imo vero si quis propter morbum aliquem legitimam haberet excusationem soluendi officium diuinum; non video cur non posset sacrum Missæ facere, quamuis neque dixerit neque diciturus esset ceteras horas. De prima autem nullus restat scrupulus. Qui enim in conuentu aut orat. Missam & reliquas ante primam dicere iubentur, melius facient post missæ celebrationem interesse choro ad primam quam illam ante Missam soluere, nisi eos obligare velis vt bis eadem dicant, quod esset ridiculum. Igitur ordo legitimus est, vt diuinum officium suis horis persoluas, priuatim vero Missam, quando fuerit expedientius, quamuis de corum est vt si post primam celebraueris illam prius soluas. Post hæc de loco vbi horæ dicende sunt, tertia conclusio superioris fere inat constituitur. Horæ quidē in communi & solenniter in ecclesia sunt de præcepto celebranda, priuatim vero vbi que dici possunt. Prima pars similiter vt superior nota est, nam templi in hoc ex tructa destinataque sunt vt illic horæ celebrentur, sicut & Missarum solennia. Quare in Clementina tram. de celebratione missæ in ecclesijs iubentur horæ psalli. Nihil tamen obstat quo minus in aulis principum eadem canantur officia, atque alibi ex privilegio, quamuis Missa profecto non deberet domi permitti. De hoc autem alias. Priuatim vero nulla est culpa, vbi iudum modo locus non sit adeo indecens horas pendere. Quamuis Innoc. Host. quos Syluest. verb. hora § 3. refert, cessant beneficium clericum teneri singulis diebus horas dicere vel audire in ecclesia, nisi iusto impedimento excusetur, alias si in camera dicat debitum, inquit, non reddet. Sed re vera vsque adeo hoc est rigidum, vt non sit tenendum. Veruntamen eatenus Innocentij sententia verum habet, quod qui stipendio ecclesiastico eruitur, quod propter officium ei supeditatur, non debet causas absentia excogitare & fingere, vt ecclesiam suo seruitio de frau-

des, quod tenetur, cuius alimentis viuit. Alioquin iniustitiam committere, immo tam aperte hac parte posset esse iniustus, vt ad restitutionem teneretur.

Nihilominus tamen etiam illi qui priuatim diuinum officium canonicè soluit, curare debent vt si non in ecclesia, saltem domi oratorium habeant pro sua facultate destinatum, vbi attente & deuote tam egregium religionis officium Deo valeat exhibere. Nā illud in foro aut in uicis more aliorum negotiorum secularium præstare, præterquam quod attentioni impedimentum obicitur, non habet illam honestatem, quam res pro sua dignitate despicit. Adde, q. locis indecentibus, vt ubi profana sunt, & inter componandum, & dum naturæ ceditur, esse non potest absq. culpa. Quare multo est cōgruentius, tempus orandi differre, quam illis locis aut temporibus orare.

Argumenta igitur in initio quæstionis obiecta, soluta restant.

ARTICVLVS V.

Vtrum ad soluendum canonicè diuinum officium requiratur attentio.

Quintum denique circa orationem meditandum est orandi modus, qui in deuotione attentioneque adhibenda positus est. Arguitur ergo, quod huiusmodi attentio sit per totum officium necessaria. Oportet enim, ait redemptor Ioannis & cum Deus spiritus sit, vt ij qui adorant eum, in spiritu & veritate id faciant, quare oratio dicitur ascensus intellectus in Deum, vbi autem non est attentio, neque spiritus adest quo in Deum conscendi possit, ergo illa est semper necessaria. Secundo arguitur. Orationi, quippe q. actus religionis existit, necessarium est vt omni careat peccati macula, qui aut absque attentione Deum aliquid oraret, potius eum deridere appareret, quam honorare. Cuius exemplum Basilius in libro de uita pfecta, c. 2. a principe humano de promit. Attentione enim, inquit, orati in primis opus est, nam si ante principem consistat, negligentius te habedo minime audiendo, minime respondendo, minime quo-

Diuina preces loco honesto p. soluend.

Primū argum.

Secūdū.

Basilius.

h. 1000.

Melius est. post missam celebrationem, choro inter esse ad primam quam illam ante solvere.

Tertia conclusio.

Probō.

Innoc. Hostiæ. Syluest.

aspiciendo, sed alia versus oculos flectendo, non solum non placabis, sed ad iracundiam eundem prouocabis. Quanto magis ante Deum, qui tuam conscientiam intus & in cute nouit, & qui si quid vacillas, statim apprehendit. Tertio, & eadem consonat præceptum Innocentij ca. Dolentes de celeb. Missar. vbi dicitur præcipit in virtute obedientiæ, vt diuinum officium quantum nobis Deus dederit studiosè celebremus pariter & deuotè. In contrarium tamen est, quod id quod in hominis potestate situm non est, nequitiam nobis ad culpam imputatur. Tenere autem fixam mentem, vt non diuagetur, non semper nobis est possibile, imò propterea Dauid lamentatus aiebat, Cor meum dereliquit me.

Potissima orationis consideratio est de deuotione & attentione, quæ illi partim necessaria, partim vero maximum ornamentum est. Et vt res est pretiosissima, ita tum difficillima, tum subinde rarissima. Ea enim natura est omnium rerum quæ excellentissimæ sunt. Formauimus autem articulum de attentione orationis in genere, eo tenore, quo cum D. Thom. tractauit. 2. 2. qu. 83. cuius est arti. 13. vt inde ad attentionem horis canonicis necessariam descendamus. Vnde quo eius mentem præmittamus, ait bifariè aliquid esse necessarium, vt 5. Metaphysic. Philosoph. auctor est. Vno modo, per quod melius & decetius peruenitur ad finem, sicut equus ad peragendum iter. Atque altero simpliciter vt pote sine quo res suum finem attingere nequit, veluti cibus ad vitam. Pari modo attentionis necessitas duobus modis existimatur. Vno, vt tam diu perseuerat quædiu oratio durat, atque altero vt cum quis ad orandū se accommodat, attendat quid facere aggreditur. His præhabitis ad questionem septem conclusionibus respondetur, quinque ad genus orationis vniuersim spectantibus, duabus ad horas canonicas propriè attinentibus.

Prima conclusio. Prima attentio priori modo, hoc est per totam orationem necessaria est ei, si necessarium, priori etiam ratione vsurpetur. Est enim splendidissimum orationis ornamentum & decus singulis verbis attendere, quis, quid, cum quo loquaris. Si autem posteriori modo, hoc est simpliciter necessitatis no-

men accipias, tunc in oratione trinus est considerandus effectus, Primus, vt actus sit moraliter bonus, si extra gratiam fiat, id est que meritorius si ex gratia procedat. Et de hoc statuitur secunda conclusio. Vt actus sit moraliter bonus, atque adeo meritorium apud Deum, non est simpliciter necessarium, vt attentio toti orationi assistat, sed satis est, vt qui oraturus accedit, animaduertat, quid operis inceptet, tunc enim vis illius attentionis virtute per totum durat, vt faciat illum actum esse humanum. Secundus orationis effectus, est imperatio. Et de hoc similis constituitur tertia conclusio. Neque ad istum effectum simpliciter necessaria est attentio, quæ totam orationem comitetur, immo si quis initio attendat: quid peti impetrare poterit. Tertius denique effectus orationis est, idemque præcipuus, spiritualis quædam mentis reflectio, dulcissimaque recreatio, quæ ab eloquio cum Deo inito instillat. Et de hoc adhibetur quarta conclusio, Ad huiusmodi effectum assequendum necessaria simpliciter est attentio, quæ sit totius orationis indiuiduus comes. Est enim attentio huiusce effectus causa coeua, quippe quod cum illa prima cessat, effectus quoque euanescit. Et ratio est, quod huiusmodi mentis reflectio non in habitu, sed in actu spiritualis vitæ consistit. Quare nisi attentione presenti, extare nequit. Vnde Paul. 1. ad Corinth. 14. Si orem lingua (scilicet sola) mens mea sint fructus est. Quinta conclusio attentionis explicatoria est. Triplex est attentio, quæ vocali orationi adhiberi potest. Prima vt quisque ad verba diuinate attendat, ne prolatione erret. Secunda qua attenditur ad verborum sensum. Tertia, qua attenditur ad finem orationis, scilicet ad Deum & ad rem, pro qua oratur, quæ quidem est maxime necessaria. Et hanc etiam possunt habere idiotæ, immo vero & docti sic per hanc Deo possunt mente affigi, vt alium obliuiscantur. Hæc D. Thom. quæ generalia sunt omni vocali attentioni, scilicet tam spontaneæ populæ, quam clericorum canonicæ. Quæ autem antequam ad eam quæ horis canonicis necessaria est descendamus, ista explicatius euoluantur, notandum quod attentionis quæ sitio in vocali oratione locum habet, nam in mentali, cum ipsa eadem attentio sit ipsa.

vertiū.
Innocē.

S. Tho.

Bifariè
aliquid
est neces-
sarium.

Prima
conclu.

Soto
de iure
Legibus
DIE
13

ipsissima oratio, vanum est querere vtrum illic requirat ut attentio. Est n. repugnancia, ment e orare & non attendere: nam cū primum diuagari mens incipit, orare desinit. Imò ob id mentalis oratio sapenunre optatior est, quod cum mens ad verba non effunditur, diuinis hauriendis mysterijs liberius vacat. Quare sola vocalis oratio est, quæ attentione carere potest: nimirum dum aliorum cogitatione diffuente, lingua dat sine mente sonum.

Secundū.

Secundo notandum, quod attentio & deuotio, præsertim vt vulgus nomen deuotionis usurpat, res sunt diuersæ. Vulgus namque deuotionem eam esse putat, quæ in 4. conclusione diximus mentis esse refertionem, & recreationem, cum tamen Latine aliud auribus insonet. Deuouere nãque est aliquid sancte promittere. Vnde deuotio (vt 2. 2. quæst. 82. ait S. Thom.) est quædam animi in alterius obsequium pro pensio, & applicatio: nempe dum quis paratissimus est promptissimus, Deo vel diuo obsequi sic enim dicitur quispiam sacerdos sanctæ virginis deuotus. Immo cum morte se quisque pro re aliqua destinauit, dicitur animam deuouisse. Attendere vero, nihil aliud sonat, quàm mentem habere præsentem ad id quod dicitur: nempe vt quod lingua foris personat mens simul intus concipiendo loquatur. Et quod ait August. hoc versetur in corde, quod profertur in ore. Vnde illic Paul. mentem appellat verborum animam. Quæ sine anima, inquit, sunt vocem dantia, siue tibia, siue cithara &c. Et enim ceu vox tubæ, ille qui sine attentione orat. Et ideo subdit inferius: Orabo spiritu, orabo & mente. Distinctæ ergo res sunt deuotio & attentio. Stat enim aliquem destinatum habere animum ad Dei seruitium, qui tamen mente dum orat non sit attentus, & forte vice versa, tamen si deuotio suscipiente natura causa sit attentionis. Nam qui animum procurat diuinis obsequijs habere præsentem, ille & in oratione attentum cum habebit. At vero quoniam ex illa mentis præsentia & attentione distillat, vt diximus, spiritalis quædam dulcedo, quæ anima relictur & recreatur, hanc vulgus appellat deuotionem cum tamen potius sit deuotionis attentionisque effectus & fructus. Ex quo fit, illarum irrem attentio-

nis specierum postremam esse fructuosissimam. Prima namque, puta attentio ad verborum prolationem infirmus est attentionis gradus, quem habere non potest nisi qui linguam norit, ob idque clerici omnes saltem debent esse Latini, alias recte & congrue efferre verba nequibunt.

Secundum autem gradus, puta ad sensa attendere, non omnibus Latinis congrui, nisi Theologia peritis. Tertius vero spiritalibus est familiaris, quæ si sint idiotæ. Isti namque qui alia mysteria non callent, attendunt dum orant, tum ad diuinam maiestatem cum qua loquuntur, tum ad suam exiguitatem, qui loquuntur, & præterea ad eorum necessitatem quæ postulatur. Supremus autem scopus orandi esse debet, cor & mentem quam maxime fieri queat deificare. Quocirca si possibile esset, in deitatem ipsam, satius semper foret attendere. Quod si vel in alios sanctos vel in sacram Virginem attendatur, non sic debet illic mens gradum figere, ac si vltimus esset scopus, de quo indocta plebs sepissime errat, sed debet id tanquam medium accipi, per quod ad diuinitatem, quantum Deus dederit, attendatur. Quapropter oratio à sanctis sic describitur vt sit ascensus mentis non in diuos neque in alias supremas substantias, sed in Deum ipsum. Quin verò meditatio passionis Christi cæterorumque eiusdem humanitatis mysteriorum dum oratur, etsi sanctum sit concilium, haud tamen illic sistenda est mens tanquam in fine, sed tanquam medio vtendum, quod omnium supremum est ad diuinorum amorem. Cuius quidem nos meditatissime ecclesia admonet in præfatione Natiuitatis. Per incarnationem inquit, verbi mysterium, noua mentis nostre oculis lux tuæ claritatis insulsi, vt dum visibiliter Deum cognoscimus, per hunc inuisibilem amorem rapiamur. Ex quo fit rursus, quod attendere ad id quod petit, si temporale est, quamuis quædam tenus, liceat periculo tamen non carere, ne diuinam maiestatem illuc referas. Et ideo non est illic diutius immorandum. Immo vero cum inter ea quæ a Deo nobis efflagitanda sunt, tenentur gloria, ac subinde gratia & virtutes, quibus illic promouentur, apicem & culmen tenent, tamen nequæ in illis est finis orationis constituenda. Soto, de iust. & iur. Rit. 2. d. 2.

Supremus orandi scopus.

Orationis definitio.

Secundū documentum.

Deuotio & attentio res distinctæ.

Corollarium.

dus. Etenim, etsi propterea quod Deus ipse eorum obiectum est, saluberrimum sit postulare, in intentionis vertex in Deum ipsum, eiusque gloriam, qua ipse beatus existit, referendus est: videlicet, ut id ipsum quod eius conspectu frui experimus, non tam ad nostrum bonum, quod ad amorem atque concupiscentiam, quam ad suum ipsum, quod amor est benevolentiam, referamus: nempe non tam ad id quod nostra voluntas, quam ad id quod sua expleatur: qua voluit suam propriam felicitatem in nos effundere. Quam ob rem in horis singulis dum inchoantur, post petitionem diuini aduentus statim initio canitur. Gloria Patri &c. tanquam scopus quod tota referatur ratio. Hæc autem alius est loci sicut differere. Hinc ergo ad propositum reuertentes, statim nos sextam conclusionem.

Sexta conclusio.

Ratio conclusio.

Innocentius.

Attentionis est in præcepto, non solum clericis canonicè canentibus & orantibus sub reatu mortali obligante: verum & suo modo secularibus, dum spontaneas fundunt preces. Vtriusque partis ratio ex ipsa rei natura proficiscitur: nam cum orare sit actus virtutis, neque vero cuiuslibet, sed reigionis, necesse est ut fiat, quando, & ubi, ac potissimum quomodo oportet: quibus circumstantiarum ornamentis vnaquaque virtus secundum Philosophum vestitur: modus autem nullus est naturæ orationis germanior, quam auentio. Quatenus autem ad horas canonicas res attinet, conclusio peculiariter probatur ex verbis Innocentii in concilio generali, cap. dolentes. de celeb. Miss. ubi ait, Districte præcipimus in virtute obedientiæ, ut diuinum officium nocturnum pariter & diurnum, quantum eis (nempe clericis) Deus dederit, studiose celebrent, pariter & deuote. Verba namque illa, districte in virtute obedientiæ, planissime ostendunt præcepti vim, obligantis sub reatu mortali. Neque vllius est apparentiæ eiusmodi cauillatio, quod præceptum illic non fertur super modum attentè deuoteque orandi, sed super substantiam, ut diuinum officium integrè persoluatur. Nullius inquam, est apparentiæ, nam cum præceptum illud iam pridem, ut dictum est, in ecclesia existisset, nulla erat in Concilio obortæ de illo quaestio: sed quia modus dicendi

sensum in præcepto ibat, curantur est sub præcepto illum instaurare. Adiectio autem illa quantum eis Deus dederit, aniam prima fronte offerre potest dicendi: quod attentionis modus relictus fuerit orantis arbitrio. Attamen non sic se res habet, sed sensus eius est, quod nemo teneatur summam adhibere attentionem ac deuotionem: sed tamen apparare se, modo statim explicando, ut per se non sit quominus Deus deuotionem atque animi refectionem influat. Quod si aduersus huiusmodi sententiam inde arguas, quod ecclesia de actibus animi internis, vix te quos minime nouit, iudicare non debet.

Responderetur, quod quamuis per se, si illos seorsum species, sub ecclesiæ iudicium non cadant, nihilominus tanquam exteriorum radicem aut circumstantiam, mandare de illis potest. Dum enim annuale confessionem indixit, subsequenter iussit ut mente de peccatis cogites, illaque memoriam reuocet. Immo in Clementis mulhorum de hæreticis, eos qui odio vel amore hæreticos inquirunt, aut inquirere prætermittunt, excommunicatione ferit: quam non incurunt, nisi ex huiusmodi affectionibus delinquant. Pariter ergo præcipere potuit attentionem, quæ orationis ingenio & conditioni natua est. At ne quis nimium mandati rigore perterreat, adhibetur conclusio 7. Præceptum attentionis in officio diuino canonicè persoluendo, duo includit: videlicet ut orandi initio quicquid attendat quid agere aggrediat. Præterea, ut talem attentionem inter orandum consulto & ex professo non interrumpat, hoc est nisi consulto & meditato agat per quod animum a priori attentione distrahi deprehendat. Quin vero ad prius membrum satis est, ut virtute alicuius præcedentis intentionis & consuetudinis fiat. Ut si quis, dum signum ad horas datur, ad chorum de more vadit, aut secum priuatim, faciendo id quod solet, recitare inchoent, per illud satisfacit præcepto. Secundum autem membrum declarat D. Thom. artic. citato in solutione tertij. Si quis enim, inquit, ex proposito in oratione mente vagetur, hoc peccatum est, & impedit orationis fructum.

Obis
Solutio

Septima conclusio.

D. Tho.

Pecca-

Peccatum inquit est: vbi præceptum denotat. Et fructum orationis amittit, puta non solum animi refectioem, quam supra diximus non durare nisi quamdiu attentio durat, verum & meritum & impetrationem: quia studio dimouetur ad attentionem. Et in hoc, inquit, sensu accipiendum est illud Augu. in regula: Psalmis & hymnis cum oratis Deum, hoc versetur in corde, quod profertur in ore. Euagatio vero mentis quæ sit præter propositum, orationis fructum non tollit. Intellige meritum, & impetrationem, vt supra exposuimus, nam animi refectio non prouenit nisi dum ad rem attendis. Vnde Basil. loco citato de vita perfecta. Si debilitatus inquit, a peccato fixe nequis orare, quantum eunque potes, te ipsum cohibeas, & Deus ignoiet: eo quod non ex negligentia, sed ex fragilitate non potes, vt oportet, assistere coram Deo. Hac ille. Vbi nota, quod ex negligentia crassa mentem diuagari permittit, eodem relabitur, ac si consulto id faceres. Est enim nauigatio mentis, cum cogitatio a proposito auersa absq; vilo scopo oberando discurrit, Cuius quidem causa multiplex est. Prima quidem, quam Basilus significat, scilicet mentis debilitatio & languor, quem ex peccato originali contraximus per quod frenum originalis iustitiæ amissimus. Vt enim qui nõ est poplite firmus, non potest fixè incidere ita neque mens nostra firmiter proposito meditationi adhaerescere. Et sicut soldum fluctuantem aquam irridiat, non potest radios solide illic infigere, sed videntur titubare, sic se habent diuini radij in mentibus nostris. Præterea & prauus habitus nostrorum scelerum & insolita consuetudo mundana cogitandi. Nam sicut corruptus humor corporis quo semel fluere incipit illic semper ac pertinaciter decurrit, sic & lubrica nostra cogitatio. Accedit & supra hæc omnia, demonum infestatio, qui nobis in oratione quæ cum Deo tam familiariter conuersamur, infestissimi sunt. Quapropter nec nobis demerandum est, quod mentem in oratione retinere non possumus, neque tamen desperandum, sed tanquam in re vt pretiosissima, i. a & difficilima, omni potius diligentia enitendum, vt orantes, præsentis animo, simus, primum diuinum fauorem contra demones imprecando. Hac enim ratione nos in-

struxit ecclesia, quæ canendi exordium inde auspicatur; Domine labia mea aperies, Et, Deus in adiutorium meum intende. Deinde & cogitatricem mentem aliunde, quantum in nobis est, dimouentes, ad diuina assuesciendo. Quò autem ad rem redeamus, quoties quis dedita opera mentem ab attentione non dimouet, præceptum orandi non omittit. Vt autem rei perspicuitate timoratis conscientijs consulamus, nemo censendus est attentione ex professo distrahi, nisi hæc concurrant, videlicet vt dum horas pendit, alio negotio occupetur, quod suapte natura orationis attentioni aduersetur. Vt si quis, verbigratia, tunc legat, aut scribat, aut pingat, aut id genus aliquid faciat, quod attentionem requirit. Quare si dum quis orat, manus lauat, aut se induit, aut aliud quidpiam facit, quod non tantam animaduerentiam exposulet, etsi contra orationi dignitatem male faciat, & forsitan venialiter peccet, haud tamen contra præceptum mortaliter. Dixerim forsitan venialiter, quoniam non semper est peccatum, immo in ordine nostro præceptum nobis est vt surgentes officium Virginis dicamus, & vt antiqua indicat Dormitorij dispositio, inter induendum se fratres illud inchoabant videlicet vt iniqua phantasmata quæ in ipsa expergefactione occurrere assolent, abigerentur. Rursus requiritur, quod qui aliquid facit aut cogitat, quod ab orationis attentione extraneum est, aduertat per illud ab eadem attentione dilabi. Quare etsi vltro & voluntarie alia cogitet (vt bene ait in sua summa Caiet.) quousque inspiciat se distrahi, semper reputatur inaduerterter diuagari, atque adeo excusatur ab omissione præcepti de attentione implet que adeo subinde orandi mandatum: tamen si distendum non sit propter dignitatem orandi & propter periculum, crebro venislem culpam irreperere. Supra hæc autem adde, quod non quoties per attentionis omissionem mortaliter delinquitur, nec cessitas incurritur restituendi, articulo proximo dicturi sumus. Emergit autem obligatio iterum eandem horam repetendi. Quod si contra hoc postremum verbum sic arguas. Qui ecclesiam ad audiendum sacrum die festo intrat, cum animo tamen mortaliter corrupto, si sacrum audiat, præceptum implet, ergo qui psalmodum sub-

August.

Basilius.

Quid mentis diuagatio.

Caieta.

stantiam profert, est sciens & prudens vana mente id faciat, pari rationi sicut facit debito. Negatur consequentia quia preceptum audiendi Missam non obligat nisi taliter audire ut sit actus humanus, qualis esse potest, etiam si aliud simul ad sit iustum propositum. Soluere autem officium diuinum obligat ut fiat attentus. Quare subblata attentione, preceptum non impletur. Coniunctum autem prefata argumentatio quod si quis attentus orat, quamuis id faciat adiunctam habens vanam gloriam, immo quamuis simul habeat propositum aliud mortale, satisfacet precepto quantum ad substantiam, ita ut non teneatur officium iterare. Hæc ad pacandas conscientias dicta sunt, nihilominus non esse debent contentus sic orares immo, ut nuper in diece bamus, adhibenda est cura & diligentia ut attentio per totam orationem perueiret, & magis ac magis mens reficiatur. At vero quoniam conclusionis tenotes seculares etiam libere orantes complexi sumus, adnotandum est & illos suo modo ad attentionem teneri. Primum, quia aliquando occurrit eis quoque orandi preceptum: ut capit. 6. & 7. Super Matthei in illo Christi verbo, Petite & dabitur vobis adnotauimus, tamen si cum sit affirmatiuum, non obliget pro semper, sed pro tempore & loco, quod non est presentis loci discutere. Vnde quando quis in tempore incidit eius modi explendi precepti, perinde ad attentionem tenetur atque clericus. Quare Diuus Thomas loco proxime citato generaliter, ait, ex proposito in oratione mente vagari, peccatum esse.

At vero dubium est, utrum dum quis libere & suapte sponte orat, teneatur etiam mente attendere. Apparet namque minime teneri, nam si hoc ego tempore nullatenus orare obligor, nulla apparet culpa si orare ad meum libitum velim, etiam consulto mentem aliorum vertendo. Exempli gratia: Cum opifex & mercenarius dum manibus operatur profana canit, cur non etiam tunc orare poterit, tamen si dedita opera totam attentionem in manuali opera habeat defixam? Respondetur collectionem nullam esse. Non teneor, orare, ergo quamuis orem, non teneor attendere. Nam quæquam licitum mihi sit ab opere religionis nonnunquam vacare, tamen dum facio ex ipsa natura virtutis obligor

debite facere. Sicut, in operibus orationis contingit. Nam licet non teneor operari, tamen dum operor, teneor siue aliquo honesto id facere: alias nonnulla est culpa. Pariter ergo dum oro teneor pro rei dignitate orare, ne contempior & inior apud Deum habeat. Dixerim, dum oro, nam, si quis quicquid negotij faciat, vult Psalmos recitare ut alias caueat cogitationes, non est cur vitio deatur, quia illud non per modum orationis eligitur, sed tanquam mentis retinaculum. Sed rogas nunquid perinde erit peccatum mortale, attentionem orationis aut negligere aut dimouere dum quis citra preceptorum orat, ac si clericus in oris canonicis ad facere? Apparet enim sic res habere, eo quod, ut modo dicebamus, dignitas orationis attentionem exigit. Respondetur nihilominus non perinde peccare, nam vbi preceptum interuenit orandi, eodem precipitur attentio. Vbi autem libere & citra obligationem oratur sola est culpa venialis indecenter orare: quare distractio, etiam mediata, nisi contemptio ad sit, nunquam erit mortalis.

Argumenta ergo que in capite questionis proponebantur, non necessitate precepti procedunt, alias efficacia essent, ut conclusione sexta assertum est, & in septima declaratum. Sed dirigebantur ad probandum attentionem necessariam esse per eam orationem, quod re vera non probant. Et ideo ad primum respondetur, illum in spiritu & veritate orare, qui instinctu Spiritus sancti secundum diuinam, & ecclesiasticam sanctionem ad orandum se accommodat: etiam si ex animi languore mens postea alio sum defluat. Et eidem sufficit ut oratio sit ascensus mentis in Deum.

Ad secundum satis inter explicandum septimam conclusionem responsum est, nempe quo non quicumque mente dum orat diuagatur, Deum irritat, sed ille duntaxat qui id vel consulto vel negligentia crassa facit. Auctoritati autem capituli, Dolen-ter, sua est conclusio concessa, nempe, preceptum esse attentionis, non tamen que necessario totam orationem debeat commitari.

Secula-
res oran-
tes etiã
suo mo-
do ad at-
tentionẽ
tenentur.

Dubita-
tio.

SOTO
de Iure
Legibus
DIE
13